

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

V edini je moč.

«EDINOST» izhaja 2krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gl., za polu leta 3 gl., za četrt leta 1 gl. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri oporabi in v tiskarnah v Trstu po 5 kr., v Serial in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Oporabišče v Zonta 5.

Vai dopisi se pošiljajo Uredništvu v Trstu. «Nuova Tipografia» vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Nova obrtniška postava.

(Dalje.)

§ 28. Za zidanje v § 27. zaznamovanih tovarn je treba prositi dovoljenja obrtniškega gosposke in prošnji priložiti načrte in natančni popis.

§ 29. Oblastnija mora javiti nameravano zidanje takih poslopj po oznanilih na vogleh nabitih in po še posebnih dopisih na županstvo in na vse mejne gosposke onega kraja, kder se ima kako tako poslopje zidati; po okoliščinah naznanja oblastnija tako zidanje tudi po ediktih v uradnem listu. Čez 2 do 4 tedne po tej objavi se napoti komisija na lice kraja, katere se morejo udeležiti tudi eventualni pritožniki, ako se niso uže poprej pisмено pritožili. Oblastnija se ima pri istej priliki tudi prepričati, ali in kak zadržek je glede stavbenega, požarnega ali zdravilstveno-policijskega reda, ali pa glede postave za vodno pravico.

§ 30. Pri komisijске obravnavi ima gosposka vse eventualne zadržke dobro preudariti, in to tudi potem, ko bi ne bilo nobenega ugovora po privatnih in potem pa poskusiti, da navzkrižnosti po močosti poravnava. Ako oblastnija dovolji zidanje, pa le pogojno, mora vse uroke natančno navesti. — Ako bi bili proti zidanju privatni ugovori, mora obrtniška oblastnija te v odloku izrečno navesti, a zaradi tega še ne more odbiti dovoljenja, ampak mora stranke napotiti na sodnijo. — Le sodnija odločuje, ako ima zaradi ugovorov zidanje od politične gosposke dovoljene stavbe prenehati do končne razsodbe pravde, ali pa, ako se ima dalje zidati in s katerimi omejitbami.

§ 31. Vsi troški v tej zadevi gredo na račun podjetnikov takih stavb; troške zaradi ničevih ugovorov pa plačujejo ugovorniki sami.

§ 32. Prenaredbe in povečanja obrtniških zgradb se imajo tudi naznaniti oblastniji, in ni treba zaradi teh posebne komisije, ako je oblastnija prepričana, da občina ali mejaši ne trpe kake škode ali krivice zaradi omenjenega prenaredbe.

§ 33. Ako se kaka dovoljena obrtniška zgradba ne začne eno celo leto po dobljenem dovoljenju, tedaj je dovoljenje uničeno. — Ako so pa pravi uzroki, more dotičnik prositi tudi za podaljšanje

tega obroka. Vsled neviht, požarov in drugih nesreč zrušene obrtniške zgradbe se morejo popravljati le z dovoljenjem oblastni.

§ 34. Proti vsakemu takemu odloku obrtniške oblastnije je dotičnemu prosti pot pritožbe, katera se mora uložiti 14 dni po prvem odloku pri prav istej sodniji, katera je izdala prvi odlok. O pravem času uloženi rekurz ustavi vse naslednje prvega odloka do rešitve rekurza.

§ 35. Deželna politična oblastnija more v takih krajih, kder ima občina ali zadruga svojo kralnico, zadostujočo potrebam kraja, ustaviti rabo vsake, už obstoječe privatne kralnice in more tudi prepovedati zidanje nove kralnice. — Tarife za kralnico morajo biti potrjene po deželnej političnej oblastniji.

IV. poglavje govori o obsežku in izvrševanju obrtniških pravic.

§ 36. Obseg pravice do kacega obrta je določen v obrtniškem listu ali koncesiji in v naslednjih paragrafi. V slučaju kake dvombe v tem obziru odločuje dež. oblastnija po zaslišanju trg. zbornice, katere imajo zopet zaslišati dotične zadrge.

§ 37. Vsak obrtnik ima pravico, da združi vsa v njegov obrt spadajoča dela in si daji vse v to potrebne pomočnike, ako spada tudi v kako drugo roko lelo stroko. — Pod pomočniki niso zapopadani učenci.

§ 38. Naznanilo o kakej trgovini brez omejitve na določeno kakovost blaga umeje se tako, da ima dotični pravico trgovati z vsem blagom, razun onim, za katerega prodajo je treba posebnega dovoljenja (koncesije). Naznanilo o trgovini le z izrečno določenim blagom se umeje tako, da dotičnemu ni dopuščena kupčija z nobenim drugim, nego v naznanilu določenim blagom.

Trgovec v ožjem zmislu besede sme izvrševati kako rokodelstvo le potem, ako je poprej zahteval § 14, ki govori o rokodelstvih.

§ 39. Tisti, kateri izvršujejo kak prosti ali rokodelski obrt, morejo v srenji, kder stanujejo, imeti več delalnic ali prodajalnic, in take lahko preločevajo iz ene shote v drugo. V vsakem slučaju pa morajo to naznaniti obrtniškej gosposki.

Preložba obrta, kateri je vezan na dovoljenje ali koncesijo, v kako drugo shoto

v kraju samem ali pa v kak drug kraj v istem obrtniškem okraju pa se more le potem vršiti, ako to dovoli obrtniška gosposka.

§ 40. Obrtniki, kateri hočejo napravljati podružnice zunaj kraja, kder so nastanovljeni, morejo to naznaniti toliko oblastniji kraja, kder hočejo ustanoviti omejenene podružnice, kakor tudi oblastniji, pod katero spada njih glavno podjetje, in pri obrtih, ki so navezani na dovoljenje ali koncesijo, je treba za vsako tako podružnico posebnega dovoljenja gosposke kraja, kder se misli ustanoviti podružnica. Ako so pa zadržki v smislu § 13, oziroma, pri koncesioniranih obrtih § 22 te postave, more oblastnija ustanovitev takih podružnic tudi zabraniti, v katerem slučaju strankam naznani zadržke.

§ 41. Obrtniki morejo izdelke svoje obrtnije prodajati in v komisijo dajati tudi v druge kraje in prav tako morejo sprejemati dela tudi iz drugih krajev, od koder koli pridejo.

§ 42. Gledé dimnikarjev in čistilev kanalov more v večih mestih dež. oblastnija tudi omejiti delokrog obojih le na določene dele mesta. Taka omejitev pa ima posledico, da morejo v mejah določenega mestnega okraja le tisti dimnikarji in čistilci kanalov ali drugi enaki obrtniki delati, kateri so v istem okraju nastanovljeni.

§ 43. Preselitev s kakim obrtom v drug obrtniški okraj smatra se, kakor da bi se obrt na novo osnoval, z razločkom, da dotičniku ni treba več dokaza o možnosti, kakor ga postava terjá pri nekaterih obrtih.

§ 44. Obrtnikov dolžnost je, da svoje delavnice ali stanovanja previdejo s kakim zunanjim znamenjem, pa imajo pravico se še drugih sredstev posluževati v namen javljenja.

§ 45. Ta postava se ne dotika prav nič tega, ali se ima kak obrtnik vpisati v trgovinske zapisnike kakor firma, to stvar določuje trgovinska postava.

Politični pregled.

Notranje dežele.

V notranjej politiki je bila zadnje dni velika suša; nič važnega se ni do-

godilo; k malu pa nastopi živahno življenje, ker se prihodnji teden odpre državni zbor.

Dunajskega vseučilišča rektor Wedl je odstopil. Studentovskej deputaciji, ki ga je šla prositi, naj še ostane, rekel je, da ga slabo zdravje k odpustu sili, zahvalil se jej je za upanje ter svaril studente, naj ne delajo demonstracij, ker bi se sicer vseučilišče utegnolo zapreti.

Vnanje dežele.

V Serbiji vlada še vedno velika razburjenost, več vplivnih mož je pobegnolo v Rumunijo.

Italijanska vlada se zadnji čas peča posebno s trdnjavami. Proračun za vtrjenje kraljestva kaže eno milijardo lir; za same Benetke je v preudarku 100 milijonov lir. Napraviti hočejo tam več oklopljenih stolpov, katerih vsak bi stal osem milijonov lir.

Nemški cesar je pri sprejemu načelnikstva poslanske zbornice izrekel trdno nadejo, da se mir ohrani ter naglašal posebno prijateljske razmere z Rusijo.

Španski časniki preklicujejo novico o zaroti na Filipinskih otocih ter naglašajo, da se ni bati nemira.

V Londonu so zaprli Francoza Bonduranda, ki je hotel palačo nemškega poslanca z dinamitom razrušiti.

V grofiji Galway na Angleškem so zasledili novo feniersko zaroto in trideset zarotnikov zaprli.

Francoska vlada je 28. novembra naznanila komisiji za tonkinske zadeve razmere mej francosko in kitajsko vlado. Iz teh se vidi, da diplomatska zveza še ni raztrgana i da pogajanje še traje, vendar pa ni skoraj nič upanja, da se

Podlistek.

Slovenščina na tržaškej borsi.

Listi «L'Indipendente», «Solobarda», «Alba» itd. vedno poudarjajo, da je bil Trst od nekdaj italijansko mesto, da se tukaj ni nikoli in nikder v nobenem uradu govorilo ali pisalo slovenski, da so tu italijanska tla, ter imajo nas tržaške Slovence za brezpravne ljudi. Da znajo vsi ti ljudje ponarejati zgodovino, to nam najboljšje kaže postopanje našega magistrata, katerega historografi so imeli izrečno nalogo, da z lažmi dokažejo, ako ne gre drugače, da Trst je in je bil od nekdaj italijansko mesto, kar so Kandler, Cavalli in drugi enaki ponarejevalci zgodovine tudi vestno spolnili. A to vse ne pomaga, ker vsak pravi učenjak je uže davno uvrstil te tržaške zgodovinarje mej «šarlatane» na polju vede, kajti učenjaki računijo z istinitimi dokazi in teh imajo uže denes vse polno, da Trst ni bil nikoli italijanska zemlja, ampak da je to mesto z okolico vred bilo slovanska zemlja. Takih dokazov je v Silovej in Godinovej zgodovini vse polno, ni treba, da bi jih ponavljali. A uprav te dni smo dobili v roke originalni dokaz, (čujte borzjanci, zdaj večinoma židje!) da se je celo na tržaškej borsi, in to uže pred 73 leti tudi v slovenskem jeziku uradovale. Prijatelj našega lista nam je namreč te dni poslal slovensko tablico kurzov, katero je izdalo predsedništvo tržaške borse v letu 1810, torej pred 73 leti, s tem le pismom: Sentjur pri Kranji 22. novembra. Tukaj Vam pošiljam, čestiti g. urednik,

staro listino, ki sem jo dobil tukaj v neke starej knjigi. Ta listina nam kaže, da so uže pred 70 leti spoštovali slovenski jezik v Trstu, ki pa ga zdaj tako malo cenijo, da Vam še najvišjih razglasov ne privoščijo v slovenskem jeziku. Prosim pa Vas, ako se Vam prav dozdeva, da to listino ponatisnete v svojem cenjenem listu «Edinost», da bodo nasprotniki videli, kako so uže pred toliko leti spoštovali slovenski jezik.

Spoštovanjem

F. Faciter, organist.

Evo našim čitateljem posnetek one tablice; v našej pisarni pa je razstavljen na ogled original, katerega pokažemo radi tudi našim lahomom, da se prepričajo o resnici in izvirniku. Ako je borska uredovala po slovensko uže pred 73 leti, to je živ dokaz, da je bilo to potrebno; koliko bolj potrebno pa je to denes, ko se slovenski narod vsak dan bolj zaveda svoje narodnosti. Zakaj bi se branili tudi uradniki posloovati in uradovati v slovenskem jeziku, ko je vendar zdaj po ustavi in po drugih zakonih Slovincem zajamčena enakopravnost v uradih in šolah? Zakaj li morajo na priliko tržaški Slovinci pri trgovskej sodniji, ako hočejo osnovati kako društvo, razun slovenskih pravil ali po godbe uložiti tudi italijanski prevod? To je Slovincem le v kvar in škodo in ako je pred 73 leti na borsi v Trstu bilo slovensčine zmognih uradnikov, toliko bolj bi jih moralo biti zdaj pri trgovskej sodniji in sploh pri vseh uradih v Trstu. Priporočamo torej vsej gosposki, ki se toliko protivi naravnej pravici Slovincem, da dobro ogleda tablico.

Zena od Duneja na Augspurg

od inu is 1. Kosapersk 1799. do 1. Sushez 1810. Ta rezehena zena prerajtana po zene ufakęga dneva na Borse, je bla stanovitnena po fredne cene glih taistęga meza.

	1779.	1800.	1801.	1802.	1803.	1804.	1805.	1806.	1807.	1808.	1809.	1810.
	Sredna Zena	Sredna Zena	Sredna Zena	Sredna Zena	Sredna Zena	Sredna Zena	Sredna Zena	Sredna Zena	Sredna Zena	Sredna Zena	Sredna Zena	Sredna Zena
Jāner, Prosimes	113 ¹ / ₂	114 ¹ / ₂	115 ¹ / ₂	116 ¹ / ₂	117 ¹ / ₂	118 ¹ / ₂	119 ¹ / ₂	120 ¹ / ₂	121 ¹ / ₂	122 ¹ / ₂	123 ¹ / ₂	124 ¹ / ₂
F-bruar, Svizhan	113 ¹ / ₂	114 ¹ / ₂	115 ¹ / ₂	116 ¹ / ₂	117 ¹ / ₂	118 ¹ / ₂	119 ¹ / ₂	120 ¹ / ₂	121 ¹ / ₂	122 ¹ / ₂	123 ¹ / ₂	124 ¹ / ₂
Mārz, Sushez	113 ¹ / ₂	114 ¹ / ₂	115 ¹ / ₂	116 ¹ / ₂	117 ¹ / ₂	118 ¹ / ₂	119 ¹ / ₂	120 ¹ / ₂	121 ¹ / ₂	122 ¹ / ₂	123 ¹ / ₂	124 ¹ / ₂
April, Maltraven	114 ¹ / ₂	115 ¹ / ₂	116 ¹ / ₂	117 ¹ / ₂	118 ¹ / ₂	119 ¹ / ₂	120 ¹ / ₂	121 ¹ / ₂	122 ¹ / ₂	123 ¹ / ₂	124 ¹ / ₂	125 ¹ / ₂
May, Veliki Traven	115 ¹ / ₂	116 ¹ / ₂	117 ¹ / ₂	118 ¹ / ₂	119 ¹ / ₂	120 ¹ / ₂	121 ¹ / ₂	122 ¹ / ₂	123 ¹ / ₂	124 ¹ / ₂	125 ¹ / ₂	126 ¹ / ₂
Jun, Roshnizvet	115 ¹ / ₂	116 ¹ / ₂	117 ¹ / ₂	118 ¹ / ₂	119 ¹ / ₂	120 ¹ / ₂	121 ¹ / ₂	122 ¹ / ₂	123 ¹ / ₂	124 ¹ / ₂	125 ¹ / ₂	126 ¹ / ₂
Jul, Mali Serpan	114 ¹ / ₂	115 ¹ / ₂	116 ¹ / ₂	117 ¹ / ₂	118 ¹ / ₂	119 ¹ / ₂	120 ¹ / ₂	121 ¹ / ₂	122 ¹ / ₂	123 ¹ / ₂	124 ¹ / ₂	125 ¹ / ₂
August, Velki Serpan	114 ¹ / ₂	115 ¹ / ₂	116 ¹ / ₂	117 ¹ / ₂	118 ¹ / ₂	119 ¹ / ₂	120 ¹ / ₂	121 ¹ / ₂	122 ¹ / ₂	123 ¹ / ₂	124 ¹ / ₂	125 ¹ / ₂
September, Kimovz	114 ¹ / ₂	115 ¹ / ₂	116 ¹ / ₂	117 ¹ / ₂	118 ¹ / ₂	119 ¹ / ₂	120 ¹ / ₂	121 ¹ / ₂	122 ¹ / ₂	123 ¹ / ₂	124 ¹ / ₂	125 ¹ / ₂
Oktober, Kosapersk	111 ¹ / ₂	112 ¹ / ₂	113 ¹ / ₂	114 ¹ / ₂	115 ¹ / ₂	116 ¹ / ₂	117 ¹ / ₂	118 ¹ / ₂	119 ¹ / ₂	120 ¹ / ₂	121 ¹ / ₂	122 ¹ / ₂
November, Litovognoj	112 ¹ / ₂	113 ¹ / ₂	114 ¹ / ₂	115 ¹ / ₂	116 ¹ / ₂	117 ¹ / ₂	118 ¹ / ₂	119 ¹ / ₂	120 ¹ / ₂	121 ¹ / ₂	122 ¹ / ₂	123 ¹ / ₂
Dezember, Gruden	111 ¹ / ₂	112 ¹ / ₂	113 ¹ / ₂	114 ¹ / ₂	115 ¹ / ₂	116 ¹ / ₂	117 ¹ / ₂	118 ¹ / ₂	119 ¹ / ₂	120 ¹ / ₂	121 ¹ / ₂	122 ¹ / ₂

Terft ta 5. dan Marza 1810.

Namestnėki te Borse.

Anfhe Mayer, perve Namestnėk.

M. M. Dr. Gerolini, Aktivār od Borse.

mir ohrani. Kredit za Tonkin je bil sprejet in vlada pošlje zopet 6000 vojakov v Tonkin.

Kitajski cesar je izdal vojni manifest zoper Francoze; v tem manifestu pravi, da je Anam kitajskemu cesarju podvržena država, da so Francozi že v prejšnjih časih poskušali in zdaj zopet poskušajo to državo si podvreči in so tako v deželi provzročili nered. Mesto Becninh in njegova okolica so nebeške države vrata, katera so poprej čuvali kitajski vojaki, in vendar je Francoska večkrat poskušala, podvreči si to ozemlje, brez ozira na pravice prava in lastnine. Mi smo tedaj, pravi manifest, dali princu Tsong-Li-Jamen, izrečni ukaz, naj francoskemu poslanec pové, ako njegova dežela pošlje vojakov proti Bacninh, tedaj Kitajska odpravi veliko vojsko na boj proti Francozom. Tsong-Li-Jamen ima tudi ukaz, višjim trgovskim intendantom severnih in južnih luk, generalnemu guvernerju v Nankingu in guvernerjem v Jumanu in Knei-Cevu naročiti, naj zbirajo vojake in strelivo, nabirajo novince ter naj z največjo skrbjo gledajo na red v pogodbenih lukah, da bodo mogli trgovci v miru opravljati svoje posle.

Egiptovska vlada, da bi ubranila Svakin, poslala je tja 600 žandarjev; a na poti jih je 268 pobegnolo; krivemu proroku se po tem takim Egiptčanov ne bo treba dosti bati.

Iz Algira in Tripolisa se poroča, da je krivi prorok Mahdi poslal poslanca tja. Iz Sudana dohajajo zelo čudna poročila; vest je došla, da ima krivi prorok pod orožjem 300.000 mož; turška vlada pa temu oporeka ter trdi, da je Mahdi le roparski glavar, ki zapoveduje 2000 roparjem. Resnica bodi pač v sredi.

O krivem proroku, ki zdaj obrača nase oči sveta, treba nekoliko omeniti. Kakor deček je bil na ladiji, kder se mu je zelo hudo godilo, vrvi, ktere je ulekel, ožulile so vsega na rokah in hrbtu i hudo so ga pretepal; zato je ubegnol ter postal derviš. V cunj zavrt je hodil od kraja do kraja ter pravoverne opominjal na poduke v koranu. Kakar vsak drviš, tako se je tudi on trdo postil. Potem se ottegnol človeške družbi ter šel v puščavo, kder je v skalnatej votlini živel samo Gospodu ter se pripravljaj za poduk. Nazadnje je začel oznanjevati zapovedi korana i njegov glas, kakor svetnika glas, razširil se je po širokih deželah; njegova beseda je budila navdušenje mej poslušalci, kateri so verovali, da je prorok, nastopnik Mohamedov, kateremu je ukazana sveta vojna zoper nevernike, katere on po-

konča. Razvil je toraj prorokov prapor, pod kateri so začeli vreti od vseh stani pravoverniki, ki ne poznajo nobene pogodbe, ne prizanašajo nobenemu, i nobene prizanašbe nočejo. — Zdaj se krivi prorok imenuje Mohamed Ahmet ter se bojuje zoper Egipt in Angleže; Sudan si je že podvrzel, ker je vso egiptovsko vojsko pokončal, le 14 vojakov se je otelo. Ni skoraj dvombe, da napade tudi Egipt, a tu najde angleško vojsko, katera mu utegne kri ohladiti.

Dopisi.

S Krana, 26. novembra.

V družbi je moč i napredek. Bodimo vstrajni i strpljivi, ter delajmo za omiko i proušek našega milega naroda. Tako nekako je izustil podpredsednik učiteljskega društva za sežansko-komenski okoliš pri zboru na Brežini 22. novembra t. l. Baš te pomne besede so marsikateri učitelja vodile k omenjenemu zborovanju, h kateremu smo se sešli v obilnem čislju iz našega učilišnega okoliša, i nekotji g. kolegi iz bližnje tržaške okolice.

Po 11. uri odpre sejo g. podpredsednik Kante, pozdravi društvenike, (gosp. predsednik ni došel radi družinskih razmer), ter v jedernatem nagovoru poudarja složnost učiteljev na polju šolstva. Na predlog g. predsednika se izvolita dva zapisnikarja, in sicer g. Štrukelj i Ravbar.

Prva točka dnevnega reda je bilo predavanje zemljepisja v dve skupini, prvem i drugem oddelku. Razlagal je tamošnji učitelj g. Tomšič.

Po kratkem odmoru prebere g. Štrukelj zapisnik zadnjega zborovanja v Dutovli. Na predlog g. predsednika se izvolite enega poročevalca kritike o poučevanju izvoli se gospica Štrukelj.

Pri kritiki se je unela živahna debata. Razgovorjali smo se prijateljski in razkrilo se je marsikatero dobro zrnice, koje ne ostane brez prida.

Peta in šesta točka dnevnega reda je izostala, ker ni bilo dotičnega poročevalca, namreč tajnika g. Kosovca.

Po ukrepu odboroze seje navaja k raznim pasvetom g. Kante: Odposlan sem bil k zborovanju obče slov. učit. društva v Ljubljano, katero je bilo 18. novembra t. l. Koncem seje sem hotel g. predsednika interpelirati, a me je g. Gaberšek, učitelj na Spodnjem Stajerskem, prihitel, koji vpraša g. prvosednika, kaj je slavno društvo učinilo glede uže lani nasvetovane sklopljenja vseh slovenskih društev v jedno glavno, po obliki nemških »Lehrerbund«, z sedežem v belej Ljubljani, na kar mu g. predsednik odgovori kratko: — nič. Po daljšem razgovoru se je vendar ukrepilo, naj slovenska učiteljska društva poizvedujejo menenja svojih društvenikov, ter naj poročajo slov. učit. društvu v Ljubljano, koji morda (?) kaj stori v to svrhu.

Menim, da se to teško zgodi radi čudnih načel naših krajskih kolegov proti nam primorskim učiteljem. Ako se to zdejnjenje ne izvrši, združijo se pa primorski učitelji v jedno glavno društvo z sedežem v Gorici.

Pod kojimi uveti naj bi se društva zedinila? Učiteljska društva naj bi bila podružnice glavnega učiteljskega društva. Vsaka podružnica naj bi plačevala leten donesek, kateri bi se porabil v povzdigo narodnega šolstva.

Tudi bi mogle podružnice pošiljati svoje zastopnike h glavnemu zborovanju obče učiteljskega društva, koji bi poročali

vohodu: »Benedicto Fogarino parcho et syndacis«. Vse to delo je dovršila bratovščina pres. reš. Telesa.

Popravila i olepšala se je glavna cerkev i zvonik dozidal v letih 1790—1794, kakor pričuje napis v latinskem jeziku: Sv. Urhu Dolina prenovila.

Ta cerkev je bila edina v vasi. Cerkev sv. Martina na Bercah so sezidali l. 1655.

Nekdanja cerkev sv. Martina je stala na podnožju griča Plehnika, katero so l. 1655. posvetili sv. Andreju. Se sedaj se pravi vinogradom o tamošnjem kraju v Smartnu ali v Smartnih, to je: v Sent Martinu.

Zidala se je nova cerkev sv. Martina na Bercah vsled prošnje poglavarjev i starešinov v imenu vse srenje 1. maja 1648, ker je stara cerkev sv. Martina stala predaleč od vasi, v njej se redkokrat sv. maša brala i vlaga, mokrotnost veže je cerkveno opravo preveč kvarila. Ko so novo cerkev sv. Martina »na Bercah« sezidali, posvetila se je prvotna cerkev v Plehniku sv. Andreju, katera se je porušila še le v začetku tega veka.

L. 1757. se je prodal za 1000 zlatov mlin pod Koromašnikom, lastnina cerkve sv. Martina na Bercah.

Vredno je tudi omeniti, da ima sedanja cerkev sv. Martina sedaj dva zvona,

o delovanju v svojih podružnicah i o glavnem učiteljskem društvu. Te uveče je društvo jednoglasno ooblorilo.

Na to sklene g. polpredsednik sejo s trikratnim »živio« na našega branitelja narodnih pravic, Franci Josipa.

Pri skupnem obadu pri g. Tancetu smo marsikako povedali in zapeli, ter se ločili z nado, da se vidimo na pomlad morda v — Devinu. V to Bog pomoz!

Podgromadovič.

Iz Podgradskega okraja, 27. nov.

Desetletnica bralnega društva v Podgradu se je vršila v nedeljo za tamošnje razmere prav slajno. Kaj enacega v Podgradu še ni bilo. Društveni tajnik je prepuštil za ta večer svoje prostorno stanovanje v porabo i posebno okusno i elegantno olepšal velike sobo. Zbrana je bila elita Podgradskega okraja i došlo je odličnih gostov tudi iz prav oddaljenih krajev. Drugi, zadržani, poslali so pozdrave.

V prvej vrsti nam je omenjati koncertnih komadov, koje je izvršila na glasoviru gospodičina Bachman-ova iz Bistrice, ki je s se svojo veliko spretnostjo občinstvo več nego zadovoljila. Odboru moramo čestitati, da se mu je posrečilo, tako izvrstno moč pridobiti za desetletnico.

Srečo je imel pa tudi glede petja. Kajti Brezoviški kmetski zbor je bil prevzetel nalogi popolnem kos. Brezoviški narodni učitelj, g. Medvedšek, je pokazal, da z krepko voljo i vstrajnostjo se v kratkem času dosti doseže tudi tam, kder ledina še ni preorana. Kako vse drugače, zapuščeno je v Podgradu Vrlim pevcem priporočamo, naj se z navdušenostjo drže pričetega dela, ki jim bode v zabavo v prostih urah, a v korist njim i drugim. Petje blaži srce!

Pred zabavo so peli pevci podoknico najstarejemu članu društva, velespoštovanemu gospodu, ki mnogo žrtvuje za društvo i narod sploh, in ki tudi za ta večer ni zaostal.

Zadnja točka v sporedu je bila loterija, ki je obsegala blizu 40 jako lepih dobikov. Da je bila zabava pri tej točki jako živa in zanimiva, nam ni treba posebe omenjati.

In svršetak? Plesalo se je po jako natančnem taktu g. Trčka iz Bistrice do ranega jutra. Ples je zopet vodil neutrudljivi društveni tajnik. Marljivo je skrbel posebno za dame, katerim je postregel v vsem, kar se more o takej priliki zahtevati.

Ako pohvalno omenjamo še dveh gospodičin, kateri ste skrbeli tudi za »Narodni dom«, in oddali **36 srečk**, zvršili smo, se vé, prav na kratko, poročevalčvo dolžnost.

Zabilježiti moramo le še željo, da bi se nam k malu zopet prilika ponudila, prebiti nekoliko veselih ur v takej izbornej družbi, v prijateljskih krogih, kder vlada samo ena misel.

Domače in razne vesti.

Imenovanja. Finančno vodstvo v Trstu je imenovalo začasnim računskim oficijalom Vincencija Nutrizio, definitivnim računskim asistentom Alojzija Falfer in Nikolaja Costanzo, začasnim računskim asistentom pa Karola Simonis in Vincencija Bernardis. Nadalje je imenovalo dosedanjega blagajničnega oficijala Ivana Kragl blagajničarjem pokrajinske finančne blagajnice v Trstu, blagajničnega asistenta Ferdinanda Ekel blagajničnim oficijalom pokrajinske finančne blagajnice, in Viktorja Moditz asistentom pri omenjeni blagajnici.

Ministrsko oznanilo. Vsled pojavljenja kolere mej turškimi božjepotniki v Meki c. k. trgovinsko ministerstvo

katerih manjši podolgaste oblike ima letnico 1463.

Kdaj je cerkev pres. Trojica nastala, ne morem določiti. Cerkevica sv. Križa je stala nedaleč od vasi. Na katerem kraju je stala ta cerkevica? Pri sedanjem Križu. Toliko pričuje ustmeno sporočilo.

Te so bile veže božje Dolinske v minulih stoletjih; dve teh so podrl; cerkvico sv. Križa so porušili l. 1730. Kar se je podrl, nadomestilo se je s tem, da se je farna cerkev sv. Urha povečala i olepšala.

Popis obiskovanja škofovega od 11. julija 1789 našteva v Dolinski fari 22 cerkev i še niso vse našteje. Te i mnogobrojne pobožne bratovščine (n. pr. sv. Urha, Roženkranca, pres. reš. Telesa itd.) pričajo jasno o bogoljubnosti naših pradedov, kateri so romali (preveč) k svetiščem v Italijo; za Porcijunkulo 2. avgusta v Asisi, za sv. Antona v Padovo do najnovejših časov. V sedemnajstem stoletju (1714) je štela Dolinska fara 3500 duš, raztresenih v 22 vaseh, katerim so pastirovali vikar, nudomestnik Dolinski i 8 duhovnikov.

J. S.

*) Tudi v oporokah (testamentih) so se spominjali teh svetišč s primernimi doneski v denarju. Kako hvaležni so nam zato Italijanci v koperskem okraju.

daje na znanje c. k. uradom pomorskim in zdravstvenim, da naredbe glede kolere (kužnih boleznij) ostanejo iste, ki so bile določene in naznačene v gubernijalni okrožnici 28. novembra 1884, št. 9704. — naj se strogo pazi na turške božjepotnike iz Bosne in Hercegovine, ki se uprav sedaj vračajo iz Meke, preko naših luk v domovino.

Tržaške novice. Delitev darov. V nedelo 2. decembra se bodo delila obilajna darila ustanove »Azienda Assicuratrice«, štirim vatrogascem, ki so se mej letom najboljše in neustrašljivo vedli pri gašenju itd. — Slavnost se bode vršila v ulici »Solitario«, v prostorih glavne vatrogasne postaje.

Nabara. Nabralo se je za ponesrečene po požaru v Koritnici 2140 gld. 2 kr. in 10 frankov v zlatu. — Za ponesrečene povodnji v Tesaliji pa do sedaj v Trstu, frankov 15.270 in 20 gld.

Ognjeno nebo. Dva zadnja večera smo v Trstu opazovali kaj lepo prikazen. K malu po solnčnem zahodu se je začelo nebo na zapadu žariti, kakor bi bilo vse v ognju in krasna prikazen je dalj časa trajala. Nekateri so trdili, in tudi nek časnik je objavil, da je bila burjava, a to ni res, le solnčni žarki so se v zraku lomili.

Pobirki iz domačih časnikov. Polž, polž, pokaži rogi! Tako govore otroci s polži, a mi s »tržaško tetko«. Marsikdo bi bil skoro mislil, da bode ta list, zdaj ko se je oprostil velikomestnega trnja o nas Slovencev govoril z večo spoštljivostjo, posebno ker ima zdaj ta list urednika, ki nosi slovensko ime; toda zastoni. Pred tremi dnevi je ta list prinesel vest iz »Naroda«, da je ljubljanska finančna oblastnija poslala vest slovenskim denarnim zavotom, da dade tiskati tudi slovenske blankete za menjice in da je poslala dotične tiskovine na ogled omenjenim zavodom. A dostavila je tej vesti jako šepav dvopit, češ, da bode vendar še dovoljeno, da se bodo plačevale slovenske menjice z avstrijskim denarjem. — Ni ravno potreba, da bi se plačevale z avstrijskim denarjem, ako so Napoleon, lahko so tudi turški, plačajo prav tako dobro, kakor avstrijski; sicer pa bi morala »Triesterca« znati, da je avstrijski denar tudi slovenski in narobe, ker avstrijski denar predstavlja v pravi vrsti to, kar so avstrijski narodi s svojim trudom zaslužili; on torej ni izključljiva lastnina Nemcev. Kaj pa bi Triesterca rekla, ko bi jej mi na uho pošepetali, da se tudi pri tržaškem finančnem vodstvu pripravljajo slovenske menjice. Čudimo se, da tega še ni zvedela.

Salobarda. »L'Alabarda«, nata da un eseramento del »Cittadinov«, — se je predanola pisati 29. t. l. o veselici del. pod. društva ženskega oddelka v prostorih gostilne pri »Zelenem hribu«, — da, nekoje slovensko društvo, ki navadno prileplja velikanskih plakatov na stenske plošče po hišah v mestu, katero pa broji toliko udov, da bi vsi lahko tlačili pod jednim omenjenim plakatov itd. Carissima »Alabarda«! se vuol anche »simpaticonica« come suole chiamarti uno dei tuoi corrispondenti di Capodistria — sappi, che la società slava di mutuo soccorso conta tanti soci, che se tu avessi tanti abbonati, oltre quelli che credi d' avere — e se ognuno ti sborserebbe uno solo fiorinetto all' anno — tu avresti abbastanza di che campare la tua nomade vita, nonché per pagare il debito a quel povero presidente, che fu derobato del pastrano. — Diremo che un mascalzone, il quale ruba a rischio e periglio un pastrano, è un vero cavaliere in confronto al cavaliere d' industria, i quali esercitano la loro arte a mano salva.

Petarda. Vulkan, pravijo, da se v tako toliko obudi in jame bljevati ogenj in žilindro iz sebe in tako pokaže, da ni mrtev, ampak da živi. Obenajstih, v noči na petek se je razpočila velikim pokom petarda v smetljaku na dvorišču hiše Teodorovič poleg cerkve sv. Antona novega. Hudega ni prouzročila, le prostor, kder se smeti spravljajo, je poškodovala in domačine nekoliko vznemirila. Kaj to pomenja, čemu to — ali je le: Stupida quanto malvagia ragazzata, kakor to dejanje imenuje »Adria« od petka? Je-li to dejanje iredente? — da s tem dokaže i faktično, kakor je uže teoretično dokazala v dopisih svojih tržaških organov, da se ne ujema z nazori v Napolju zbrane »pentarchie«, katero so sestavljali go-podje italijanskega državnega zbora, kakor: Baccarini, Cairoli, Crispi, Nicotera, Zanardelli in 86 družih poslancev, kder je Zanardelli izjavil, da zveza Italije z Avstrijo itd. mu je poročstvo miru, ter jo pozdravil z veseljem, ker ona ne varuje le enakosti, vzajemnosti in predstev, temuč spoštuje tudi narodno veljavo in javno pravo. — To je hud udarec »Iredentist«! — Se-li hoče ona nad tem maščevati? Ali pa, ker se v omenjeni palači nanaja tiskarna, kder se tiska »Triester Tagblatt«, organ Taaffejeve vlade, koja je našim »Iredentom« trn v peti.

Dovoljenje. C. k. tribunal je dovolil »pisanje« zaloga za pogozdovanje okolišč dveh kosov zemlje na Kontovelju.

Cerkve Dolinske

do XVIII. stoletja.

Po zapisniku l. 1714. so bile v Dolini te-le cerkve: S. Urha, s. Martina, s. Andreja ap., s. Križa i pres. Trojice.

Glavna cerkev v Dolini je bila svetega Urha. Kdaj je bila sezidana, ne more se določiti, a slutiti se more, da le ščakoma je prišla do sedanje oblike; stala je vendar kakor čestitljiva veža božja uže l. 1615, kakor K. piše: 20. novembra 1615 so Benečani žgali i ropali po vaseh So-cerbu, Prebenegu i Dolini, kder je bila cerkev najlepše vse škofje tržaške (se ve da le na deželi, na kmetih). Pri Dolini so uleteli Benečani s svojo vojsko l. 1615. na krepak i pogumen upor; ustavili so se jim vaščani, združeni z bližnjimi okoličani iz Brega i so s cesa sko vojsko od-podili sovražnika. *)

Zvonik je stal cerkvi pridružen na desnej strani početja cerkve, kakor v Ricmanjih. Sedanji zvonik so začeli zidati uže l. 1790.

Prostor okoli cerkve sv. Urha so obzidali l. 1661., kakor pričuje napis pri

*) Pri tem uporu se je kaj rodoljubno vedel tadanji namestnik, kateri je neustrašljivo Brežane navduševal i v boj vodil zoper sovražno vojsko benečansko.

Velik požar je nastal sinoči ob 10. uri v velikem mlinu »Economo«; 1. 2. in 3. nadstropje je bilo uže v plamenu; a mlinarji sami so pogasili ogenj. Še predno so prišli vatrogasci. Mlinarji omenjenega mlinu so namreč tudi izurjeni vatrogasci in mlin ima vse potrebno vatrogasno orodje. — Vojaški poveljnik, general Kober, bil je prvi v mlinu in popraščeval, ako je treba vojaške moči, potem se le so prišli mestni vatrogasci. Škoda se računa na več tisoč forintov. Požar je nastal pri kamenju.

Nesreča. Prepeljali so z Nabrežine v mestno bolnišnico A. E. delalca v ondolnem kamenolomu, ker se je pri delu hudo poškodoval na levo roko. — Straža so odpeljale v mestno blaznico neko žensko, ki je nanaglomala na ulici zblaznela. — Morala sta iti v bolnišnico dva mlada kmeta, eden iz Milj, drugi iz Kadina, ker sta se hudo s falčjem prežela na roko pri delu v vinogradu. — Moral je iti v bolnišnico težak Bernard Volpi, ker je pri delu v noveji luki slučajno padel raz voza in tako si poškodoval hrbet.

Vzorna gospodinja! Morala je iti v mestno bolnišnico 46letna služkinja Jožefa Milave, v službi pri nekei mesarici. Pregalanina mesarica je svojo deklo s čevljem tako poškodovala, da je ta morala se za teči k zdravniški pomoči v bolnišnici. Gospodinja je ubogo deklo dolžila tatvine, da jej je ukradla 10 gld., katere je pa kesneje nje lastni sin na tleh našel. Kdor pozna tržaške mesarice, gotovo poreče: Nič novega, nič posebnega — nekaj navadnega — trž. mesarice niso za las bolje od trž. mesarjev.

Posol! Kakor se po mestu govori, tukajšnja policija je zasledila več zabojev žit in kuhinjske posode; nekoji trgovci so to prodajali za pravo srebro, pozlačeno v ognju. Skazalo se je, da je to gola sleparija, ker oprava je ponarejena iz malovredne kovine. Zagotavljajo, da nekoje nepravilne osebe se so dale vloviti na limanice — in kupile svinco za pozlačeno srebro. Mi svarimo ljudstvo, da se varuje nadaljnjih kupovanj, osobito pri takovih trgovcih srebrnine in zlatenine, ki so dvomljive slave.

Kaj pravijo k temu naši politikarji? Nek italijanski pisatelj z imenom Fambri je napisal neko brošuro pod imenom »La Venezia Giulia«, a predgovor tej brošuri je napisal bivši minister R. Bonghi. V tem predgovoru se čita med drugim: »Za nas je dobro, da se Avstrija širi na južno-zapadnem delu Turške. Tako se čvrsti nasproti Rusiji, katere tako preprečuje dolaz na jadransko morje in ujedno se jači nasproti Nemčiji. Mi jej moramo pomagati, kadar bode hotela dospeti do egejskega morja, a s tem pogojem, da nam na jadranskem morju, koje je bilo nekdanj popolnoma naše, pripozna več in bolji del, nego ga zdaj posedujemo. — A zopet drugod piše ta bivši minister, da se za zdaj še ne more reči, da bi bilo avstrijsko Primorje italijanska zemlja, da bi bilo celo nevarno, zdaj sklicevati se na takozvani »plebiscit« (ljudsko glasovanje), ker Slovani imajo še vedno veliko večino. — A opazuje se, da italijanstvo v teh krajih napreduje, naj se torej le dalje uri italijanizem po Primorskih deželah, kadar bode to dežele do dobrega poitalijančene, potem jih bode Italija mogla terjati na podlagi narodnega prava. — Bonghi ne misli slabo; a kedo je agent Bonghijevih načel tukaj na Primorskem? Olgovor je lahak. Prav bi bilo, da bi naši državni poslanci to odgovor dali na pravem mestu.

Nameste Garibaldija — Bleiweis. Iz Barkovlje nam pišejo, da je ondolni »kapovila« v sled dopisa v našem listu odstranil iz svoje pisarne sliko Garibaldija, na njeno mesto pa postavil sliko našega očka Bleiweis-a. — To je torej plemenito spokorjenje — ako ni le prah v oči!

Poročniške sodbe. 3. decembra: Grabež. Zatožen Ivan Brež. 4. decembra: Krivično faliranje. Zatožen Ugo Mendel. 6. decembra: Tatvina. Zatožen Kristin Caver. 7. decembra: Uboj. Zatožen Ivan Jajčić. 10. decembra: Tatvina. Zatožen Ivan Cicada.

Izpred sodišča. Ivan Mokar, 33letni težak, bil je dne 27. novembra obsojen v šestmesečno ječo, ker je namerjavaval raz vozička odnesti tri vreče moke in sodček masti, katero blago je po ulici peljal mladenič Viktor Manian, v službi tvrde »Nastopniki Grioni«, dne 27. oktobra t. l. — Uprav ta dan sta bila obsojena brata Anton in Alojzij Kobal, prvi v devet- in drugi v šestmesečno poostreno ječo, ker sta dne 2. novembra t. l. ukradla vola na istrski cesti, namenjenega v mestno klalnico.

„Matica slovenska“ je začela v sredo 28. novembra t. l. čestititi členom pošiljati a) knjige za leto 1882, in 1883.: 1. Spomenik o šeststoletnici začetka habsburške vlade na Slovenskem, cena 5 gld.; 2. Lovčeve zapiske po Turgenjevu, poslovenil Fr. Remec, cena 50 kr.; 3. Letopis »Maticе Slovenske« za leto 1882, in 1883, cena 2 gold.; b) Za leto 1882, Lovčeve zapiske in Letopis, in c) za leto 1883.

Spomenik. Knjig za leto 1882 in 1883. pa »Matica« ne more nikomur poslati, ki ni svoje ustanovnine ali letnine plačal. »Kdor ne bi v redu plačeval, in sicer ne vsaj v prvi polovici vsakega leta, kolikor je podpisal »Maticе« podpore, tak se po odbovomem sklepu sme izbrisati izmed družbenikov.« (S. 3. M. pr.) »Stroške za pošiljanje društvenih knjig plača vsak sam.« (S. 7. M. pr.) Red, ki se letos vrne v izdavanje »Maticnih« knjig, more in mora se le ohraniti pod rednim skupnim delovanjem vseh močij »Maticе Slovenske«. Odbor misli izdati za leto 1884. te knjige: 1. Flora slovenskih dežel; 2. Lovčeve zapiske, II. del, in 3. Letopis za leto 1884. Da se ne uatisne ne preveliko, pa tudi ne premajhno število knjig, da se imenik plačujočih členov sestavi in knjige razpošljejo vsaj meseca novembra ali decembra leta 1884, povabljeni in prošeni so čestiti gg. člani, da bi ustanovnino in letnino za leto 1884. izročili gospodom poverjenikom, kadar od njih dobijo knjige za leto 1882 in 1883., gospodje poverjeniki pa nabrane doneske po poštni nakaznici pošiljajo neposredno in izključivo blagajniku »Maticе Slovenske«.

Tatvine in policijsko. Nepoboljšljiv. Te dni je hotel aretirati Georgij Tic inspektor policijskih agentov v starem mestu na trgu »delle scuole israelitiche«, iz Trsta odgnanega žepnega tatu Leopolda Zajca z Razdrtega. — Ta Zajec je uže dokaj let, če se ne varamo, 18 let v kletki sedel. Prvikrat ga je spravil pod ključ tuji gosp. Tic. Zajec pa v jeti ni pozabil Tica, vedno je gojil do njega maščevanje. — Koj drugi dan, ko je dostal kazen, srečala sta se v starem mestu. Ko Z. zagleda T. pravi, aha, sem te pa dobil in skoči na inspektorja z nožem v roki, ter ga sune 12 pot pod rebra. Ker pa gosp. Tic ve, s kom ima opraviti, nosi fino jekleno mrežo pod košuljo — in tako mu lumpov nož ni huduga zadal, le vrhno obleko mu je prerezal na več krajih. Tic, da se ubrani daljnih napadov, potegne iz žepa kratak in širok meč, ter z njim česne Zajca po glavi, da je bil ves krvav. S pomočjo došle straže Z. ukrote in odvedejo, ker je bil ranjen, v bolnišnico. — Gospoda Tica je treba le pohvaliti; on je izvrsten policist, ki je skoraj do dobra počel staro mesto, kder posluje. Le nekoliko več Ticev, da bi bilo — in vsakdanja policijska kronika bi postala jako plitva.

Kakšen bode mesec december? Matthieu de la Drôme prorokuje to-le: O mlaju, ki se je začel 29. novembra do 7. decembra, bode vladal oster mraz na Francoskem, na zapadni in vzhodni Evropi. Zmrzovalo bode na Angleškem, in v severni Francoskej. v Belgiji, Holandiji in na Danskem, severnem Nemškem, Skandinavskem, na severni in osrednji Rusiji, v Švici in Avstriji, osobito na Tirolskem in Češkem. Nestanovitni vetrovi bodo vladali na Sredozemnem morju 3. t. m. in 6., 7. na tem morju in Oceanu. Skoraj enako vreme bode o prvem kraju, ki se prične 7. in konča 14. Snežilo bo na Angleškem in po vseh pokrajinah ob nemškem morju od 7. do 13. Ob Jutlandiji (Dansko) nastanejo hudi morskari viharji. Močan veter bo razsajal na Sredozemnem morju, osobito v Lijonskem zalivu od 7. do 9. Lepo vreme za južno Francosko in ob Sredozemnem morju v času polne lune, ki se prične 14. in konča 21. Hud mraz v pokrajinah na Maniki in ob severnem Oceanu. Sneg na Švicarskem, Nemškem in Avstrijskem. — Nestanovitni vetrovi na Oceanu in zapadnem delu Sredozemnega morja 14., 18. in 20. Močni vetrovi v Arhipelagu in na Jadri od 18. do 20. Zadnji krajec, ki se prične 22. in konča 29. bo jako studen. Sneg v osrednji Francoskej, Švici, Alzaciji in Lotaringiji in v priobalnih pokrajinah nemškega morja od 26. do 28. — Sneg na osrednjih Pirenejih. Vetrovi na Oceanu 22., 26. in 28. Nestanovitni vetrovi na Sredozemnem morju 21. in 29. Veter od 30. do 31. — Deževje zavladna na Balti, Nemškem morju, v Irlandskej ožini in Kanalu. Viharji na Oceanu. Temperatura dovolj ostra in studena zavladna po osrednji Evropi. — Zdravstveni stan bode še precej ugoden v poludanski Francoskej in ostalej Evropi.

Trgovinska komisija na Kitajsko. Po nasvetu orientalskega muzeja na Dunaji pošlje družba imenitnih avstrijskih obrtnikov posebno trgovinsko komisijo v Indijo in na Kitajsko. Odločeni so za to gospodje C. Koegler, J. Orel in E. Krumholz. Oni odpotujejo iz Trsta 1. decembra in obiščejo Bombaj, Kurachee, Kalkuto, Rangoon, Madras, Colombo, Singapore, Bangkok, Hongkong in Shangaj. Oni bodo v teh krajih pozvedali o trgovinskih razmerah, ter svoja pozvedovanja objavijo.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Pouk o kmetijstvu. — Korist kmetijskih bralnih društev.

Iz Planine 20. nov.

(Konec.)

Na Gorenjskem na priliko v mnogih krajih dobodo samo iz sadjarstva lep pri-

hodek za davke. Naložbe cele voze mladih drevesic za prodaj in jih vozijo od vasi do vasi. Ima skoraj slednji kmetovalec svojo drevesnico, koja mu da drevesca za dom in za prodaj.

V teh krajih smo pač daleč o tem zastali, posebno okoli Postojne in dalje po Pivki se nahaja le sem ter tja kaka češnja, koja se največkrat sama zasadi. Raste, kamor peška pade, nikdo je ne presadi niti ne očedi in v nekaj letih je na takih drevescih več mahu, nego sadja.

Vzemimo si za izgled Štajersko, kder se je lanskoleto za 7. milijonov goldinarjev sadja prodalo. In ako hoče sadjarstvo vspeti, moramo se ga tako poprijeti, da se prodajajo drevesca in sadje, — ni dovolj, da je sadja le za dom.

Gospod Kramar dalje svetuje, naj bi se za boljše povzdigo in pričetek napravila kde na Notranjskej kaka večja skupna drevesnica in bi jo kaka kmetijska podružnica nadzorovala. Tamkaj bi se lahko drevesca po nizkej ceni dobivala.

Poprime besedo gospod vrhovni učitelj Poženelj iz Unča, da imajo itak drevesnice skoraj po vseh šolskih vrteh in bi se lahko tukaj dobilo mladih sadnih drevesec — a kmetijska družba naj bi le učiteljem na roko šla in kaj k temu pripomogla, kajti učitelji ne morejo drevesc brezplačno dajati in se povsem se truditi, — kupil bi jih gotovo malokdo. Družba naj se tega ozbiljno poprime, kar lahko na jeden ali drugi čin stori in mnogo koristi bode iz tega izviralo, vsaj le pričetek je težak. Kar ni pri nas uže v starej navadi vkoreninjeno, ne gre tako gladko, posebno ako treba kmetovalcem denar šteti. Ako bi dobili tedaj dotični kmetovalci drevesca brezplačno, korak za koristni napredek bi bil storjen.

Prične se zopet živahen pogovor mej poslušalci. Nekateri bi radi kako postavili, ki bi sadjarstvo zapovedovala; drugi se pritožujejo zoper otroke, da vse sadje pokradejo itd. — A verujte, vsak naj sadi, kder ima kolikokaj prostora za sadna drevesca; — naj drugek temu prigovarja in hitro pojde tudi brez vse postave. Če pa uže postava mora biti, nol predno bodo drevesca rodila — izide tudi uže postava lahko najmanj 1000 krat. A tisti, ko so prvi, ne bodo nikdar zadnji — v svoj dobiček je čas zlati denari!

Tudi otroci in odrasli bi sadja ne kradli, kajti v malo letih bi ga imel vsak sam za se dovolj. Vsaj tudi v drugih krajih tatovje vsega ne pojedo; zakaj pa se drugod lahko pečajo z sadjem, in ga mnogo prodajo?

Res in žal, pri nas je teh »sadnih kreguljev« ogromno število in drugega pripomočka ni, nego paženje, da se taki ptiči zasledujejo pri svojem »rokodelstvu«. — potem pa izročujejo višje oblasti, koja bi pa tudi morala z njimi kar mogoče strogo postopati. Le nekoji naj bi bili občutljivo kaznovani, potem bode hitro konec.

Za sedaj bi pa rabili za take »obrotnike« tudi tak »recept«, kakor je bil oni proti ušem. Na priliko, polovili bi jih, skozi 8 dni jim ne bi dali družega jesti, nego sadje, za pijačo pa na rano jutro steklenico »Marijelijah kaplica«, in preverjeni bodite, nikdar več ne bodo sadja »uzmali«, da se jedli ga ne bodo, akoprem bi jim češnje v usta visele.

Ko je gospod Kramar svoj izvrstni govor končal, poslovi se je od nas ter rekel, da ga jako veseli videti, da je bilo toliko število poslušalcev ter ima nado, da jih bode prihodnje, kadar nas zopet obišče, še mnogo več.

Da je uljudni gospod mnogo več in boljše povedal, to je umerno — kajti jaz poročam le jedro zabavnega pouka.

Mi moramo biti pa tudi gospodu za njegov izvrstni pouk jako hvaležni, za kar se mu javno zahvaljujemo. Prepričani smo, da na tak način pride mnogo koristnega za povzdigo kmetijstva mej ljudstvo, mej preprosti narod. On v mnogih krajih počuje, povsodi se o potrebah osobno prepričuje in toliko koristne je to za vse.

Ako kmetijska družba na ta način postopa in pošlje strokovnjaka mej nas — več bode koristila, nego ako se tisti zastareli »cofi« vedno naprej rinejo in hočejo svojo trmo in mogočnost kazati. Vsaj vesoljni svet zna, da jim je odklenkalo in so mnogokrat sami pouka potrebni, — postali so menda uže od več. Ako hočete kmeta učiti, morate sami mej kmete iti, — ne pa samo za mizo z čeljustmi migati a prazno slamo mlati!

Javen dokaz, da je gosp. Kramar nam povsem po volji. Slavno ministerstvo se dovolj prepriča in samo sprevidi, da potovalni učitelj kmetijstva nam in stvari samaj največ koristi. Znatni mora naš jezik in umeti nas, kakor omenjeni gospod. Ne pojde več tako, da kmetijska družba kmeta uči za njegov denar »po nemško«. Kmetijskim možganom treba »domačega jezika« ter kmetje se morajo po slovensko učiti, akopram včasih tudi »nemško« deteljo sejejo.

Veselo nado gojim, da se bode priprosti stan vedno bolj takih poukov in pripomočkov poprijemal ter uvideval, da je to v njegovo korist.

Pri tej priliki moram pa zopet naše kmetijske gospodarje nagovarjati, da bi povsodi na deželi vpeljali vendar uže jednokrat tako važna in potrebna »kmetijska bralna društva«. Ako nemajo jedni kmetovalci časa, vsaj vsako nedeljo naj bi se skupaj zbrali. Jeden bi kako stvar predaval ali bral. Zadostuje za silo in pričetek tudi samo jedna ura v nedeljo ali praznik popoldne. Ako uže mora ostati še kaj stare navade, snidite se potem v kakej poštenej gostilni, — tamkaj v družini se še kaj o slišnem pomenite in premislite, in videli bode korist. Kaj bi ne bilo lepše, ako bi vam kdo vašega stanu čital časnike? Znali bi, kaj se po svetu godi, kaj je novega in koristnega. Izobrazili bi se in stvar bi vam dopadala, vam se priljubila. Marsikoji mladenič bi se odvadil grde svoje kletvine, grdi izrazov in ako bi le znal polovico tako urno in umetno čitati, kakor zna tako rekoč uže prirojene »peklenke litanije« — verujte mi, bil bi uže celi jezični doktor!

Poprimate se krepko dobre stvari in ne strahite tistih, koji vam svetujejo priprosta bralna društva, bodite preverjeni, da so ti naroda prijatelji; — kajti akopram imajo sukne malo »na repa«, vendar so z dušo in telom Slovenci — domačini, kar ste tudi vi! Tistega, koje se priprostega stanu sramuje, pa ne bode v vašo sredo, ne pristopi v tako društvo. Kar vam ne bode umevno, vam bodo narodnjaki z veseljem razlagali in tolmačili.

Pričnite posebno tukaj v naši lepeji dolini, pokažite, da želite in iščete napredka, najprej duševnega, iz kojega izvira drug gotov dobiček.

Ako je moj dopis preobširen, vzrok mu je moja želja, da se prepriča tudi domači trpin korist, bodi si o kmetijskem pouku ali priprostega bralnega društva; — da dobi veselje; — da širi narodno zavest; — da svoj narod in sebe povzdiguje. Držimo se tudi mi gesla našega presvitlega vladarja: Združenimi močmi! a potem bomo v vseh obzirih vredni sinovi mile majke Slovenske!

Na nogel sedaj je čas, zima je tu, — večeri dolgi, — časa dovolj! Poklican je vsak, kojega je rodila slovenska mati in koji domači jezik časti in tako govori, da se sliči, da ne moli »nemškega očenaša« ter ne išče izveščanja pri »Mihelčku«, nego svojo slovensko dušo položi na tehtnico slovenskega Miha-ta, koji pošasti odganja! —sl—

Zahvala.

Podpisani se toplo zahvaljuje gosp. Pretecu za sodelovanje pri veselici delalskega podpornega društva (zenski oddelk) 25. novembra. Trst, 28. novembra 1883.

Odbor delalskega podpornega društva ženski oddelk.

Za prijazno sodelovanje pri desetletnici Podgradskega bralnega društva izreka podpisani odbor najpriščneje zahvalo čestitej gđ. Ljudmili Bachmannovej iz Bistrice. Brezoviškim pevcom, posebno njih vodji g. P. Medveščku, učitelju, in sploh vsem, ki se pripomogli do nepričakovano sijajnega uspeha. ODBOR.

Tržne porečilo.

Kava — gre po vedno viših cenah, in bila je vkljub temu kupčija ta teden prav živahna. Prodalo se je 5000 vreč Rio po 51¹/₂, do 71 gld., 2500 vreč Santos po 65 do 72 gld., blizo 1000 vreč Java po 74 do 76 gld.

Sladkor — v slabem obraztu, cena vedno niža; prodalo se je v tem tednu 8000 vreč sladkorja po 27¹/₂, do 30¹/₂ gld.

Sadje. — Pomeranče, limoni 2 do 6 gld., rožiči 6 gld., fige v venci 13 do 15 gld., datlji 30 gld., opuš 17 do 20 gld., cvebe navadne 14 do 16 gld., Elemé 18 do 40 gld., Sultanina 20 do 45 gld.

Olje — gre od rok po vsaki dan viših cenah; — jedilno stane 40 do 46 gld., namizno 80 do 91 gld., bombazno 40 gld.

Petrolje — živahna kupčija; cena je uže na 12¹/₂, do 13 gld.

Domači pridelki. — Fižol rudeči 10¹/₂ gld., bobinec 11¹/₂ gld., koks 12¹/₂, do 13 gld., beli 10¹/₂, mešani 7¹/₂, do 8 gld. — Maslo 89 do 94 gld.

Speh — 59 do 62 gld., mast Bancroft 55 gld., Wilcox 52 gld.

Žito — slaba kupčija po nižih cenah.

Les — obraztan, cene trdne.

Seno — dobro konjsko 1 gld. 20 kr. do 1 gld. 60 kr.

Borsno poročilo.

Vkljub neugodnim poročilom iz Dunaja je bila naša borsna zadnje dni jako trdna, tendenca kurzov dobra, kurzi viši.

Dunajska borsna

dne 30. novembra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	79 gld. — kr.
Enotni drž. dolg v srebru	79 „ 50 „
Zlata renta	98 „ 90 „
5% avst. renta	93 „ 60 „
Delnice narodne banke	837 „ — „
Kreditne delnice	276 „ 10 „
London 10 lir sterlin	120 „ 15 „
Napoleon	9 „ 58 „
C. kr. cekini	5 „ 70 „
100 državnih mark	59 „ 15 „

